

Lisa 2
Häädemeeste Volikogu
26.11.2020 määruse
nr 11 juurde

HÄÄDEMEESTE VALLA EELARVESTRAATEEGIA AASTATEKS 2021-2024

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Majanduslik olukord riigis ja eeldused aastateks 2021-2024.....	4
3. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos	6
3.1. Tulubaasi prognoos	7
3.2. Kulude prognoos	10
4. Investeeringustegevus	11
5. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus	16
6. Arvestusüksuse põhitegevuse tuleml ja netovõlakoormus	18
7. Finantsdistipliini tagamise meetme täitmine	20

1. Sissejuhatus

Häädemeeste Vallavolikogu algatas Häädemeeste valla arengukava muutmise oma 16. aprilli 2020. aasta otsusega nr 11 „Häädemeeste valla arengukava aastateks 2019-2024 muutmise algatamine“.

Eelarvestrateegia koostatakse Häädemeeste valla arengukavas (aastatel 2020-2025) sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Häädemeeste valla eelarvestrateegia esitatakse arengukava osana. Eelarvestrateegia koostamise aluseks on arengukava tegevuskava, kus on planeeritud järgmise nelja aasta strateegilised eesmärgid.

Eelarvestrateegia koostamisel ja menetlemisel lähtutakse kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse §-st 37 ning kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFIS) §-st 20. Hetkel kehtiv Häädemeeste valla eelarvestrateegia aastateks 2020-2023. Kehtiv arengukava peab mis tahes eelarveaastal hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat (vt. tabel 3). Käesoleva eelarvestrateegiaga on täpsustatud nelja eelseisva aasta kavasid. Eelarvestrateegias esitatakse kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksvaks aastaks kavandatud ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse tulud ja põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse eelarveosa olulisemad tegevused ja investeeringud koos kogumaksumuseprognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus.

KOFIS näeb ette, et eelarvestrateegias tuleb eraldi välja tuua olulisemad investeeringuobjektid koos kogumaksumuse prognoosi ja võimalike finantseerimisallikatega.

Eelarvestrateegia kohustuslikuks osaks on rahandusministri määrusega kinnitatud vormidel¹ eelarveandmed strateegia perioodi kohta. Nimetatud tabelid tuleb esitada hiljemalt strateegia vastuvõtmisele järgneval 15. detsembril Rahandusministeeriumile.

Vastavalt KOFIS-ile jagatakse eelarves ja seega ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks: tulud; kulud; investeerimistegevus; finantseerimistegevus; likviidsete varade muutus. KOFIS-is sätestatud nõuete kohaselt tuleb strateegias planeerida eelarved ka omavalitsuse sõltuva üksuse kohta. Häädemeeste valla konsolideerimisgruppi kuuluvad ettevõtted AS Häädemeeste VK ja OÜ Vesoka on valla sõltuvaks üksuseks. Kui tegelike andmete alusel peaks strateegiaperioodi aastatel siiski selguma, et nimetatud ettevõtted ei ole sõltuvad üksused, siis ei muuda see strateegiat kehtetuks, muutuvad vaid tegeliku netovõlakooormuse arvestamise sisendid konkreetsel aastal.

Häädemeeste valla eelarve on aastast 2018 tekkepõhine ja tehingud kajastatakse vastavalt nende toimumisele, sõltumata sellest, millal nende eest raha laekub või välja makstakse. Eelarvestrateegias on aastate 2021-2024 eelarved planeeritud lähtuvalt majandusprognoosidest, investeeringuplaanidest, ühinemislepingust ja arengukavas kajastatavatest tegevustest ning eesmärkidest. Kõik näitajad on eelarvestrateegia tabelites toodud eurodes, kui pole kirjas teisiti.

Eelarvestrateegias esitatakse ka ülevaade kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise korraldamiseks oluline informatsioon. Eelarvestrateegia on aluseks valla järgmiste aastate eelarvete koostamisel, kohustuste võtmisel, varaga tehingute tegemisel, investeeringute kavandamisel ja investeeringuteks toetuste taotlemisel.

¹ Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt Rahandusministeeriumile eelarvestrateegia, eelarve, lisaelarve ja eelarve täitmise andmete esitamise tingimused ning vormid - <https://www.riigiteataja.ee/akt/115022013005>

2. Majanduslik olukord riigis ja eeldused aastateks 2020-2024

(allikas: Rahandusministeerium)

Rahandusministeeriumi suvise majandusprognoosi (vt tabel 1) järgi on kriisi põhi läbitud ja oodata on majanduse taastumist järgmisest aastast alates.

Viirusepuhangu majanduslik mõju jääb Eestis ja Põhja-Euroopas väiksemaks kui Euroopa Liidus keskmiselt. Kriisi mõju jaotub Eesti majanduse eri tegevusaladele väga ebaühtlaselt.

“Kriis majanduses ei ole sel aastal olnud nii järsk, kui kevadel lisaeelarvet tehes ootasime. Lisaeelarves võetud meetmetega suutsime majanduslangust pehmemdada,” ütles rahandusminister **Martin Helme**. “Eesti majandusel läheb paremini kui Euroopa Liidu riikidel keskmiselt. Meie majandus areneb ligikaudu samas taktis kui meie naabritel Lätil, Leedul, Soomel ja Rootsil. Siiski tuleks majanduse taastumist möödunud aasta tasemele oodata pigem ülejärgmisel aastal.”

Seni on Eesti majandusel läinud varem kardetust paremini, kuid majanduse edasise käekäigu dikteerib viiruse enda kontrolli alla saamine. Prognoosi järgi on oodata majanduse taastumist järgmisest aastast alates, kuid osa teenuste tarbimine võib endiselt olla takistatud.

Sisemajanduse koguprodukt (SKP) kahaneb prognoosi järgi tänavu -5,5 protsenti. Seevastu SKP kasvab 2021. aastal 4,5 protsenti, 2022. aastal 3,5 protsenti, 2023. aastal 3 protsenti ja 2024. aastal 2,3 protsenti.

Kriisi tõttu vähenenud ettevõtete sissetulekud toovad kaasa töötajate koondamisi ning palkade vähendamisi. Ilma töötukassa kaudu makstud töötasu hüvitiseta oleks tööturu olukord märkimisväärselt halvem. Kõige rohkem on kannatada saanud turismiga seotud keskmisest madalama palgaga inimesed. Palgakasvu taastumist võib oodata 2022. aastal, kui majanduse olukord järk-järgult paraneb. Tööpuudus jääb pikaks ajaks kriisieelsest tasemest kõrgemaks.

Keskmiseks palgaks kujuneb 2021. aastal 1428 eurot võrreldes tänavuse 1422 euroga. Hindade muutust arvestades tähendab see siiski 0,9-protsendist reaalpalka langust. 2022. aastal on oodata keskmise palga reaalkasvu 2,3 protsenti. Keskmine palk kasvab 2022. aastaks 1493 euronit.

Koroonakriisi ja aktsiisilanguste mõjul on hinnad tänavu väikses languses. Langusesse panustavad nii maailmaturu nafta hinna kukkumine, aktsiiside langetused kui ka osa teenuste odavnemine. Hindade tõus taastub järk-järgult järgmisel aastal. 2022. aastal kiireneb hindade tõus 2,2 protsendini, kui lisaks teenuste hinnatõusu kiirenemisele taastatakse kütuse-, gaasi- ja elektriaktsiisi määr koroonakriisi eelsel tasemel.

Rahandusministeeriumi majandusprognoos on üheks aluseks, millest valitsus lähtub aastate 2021–2024 riigi eelarvestrateegiat ja 2021. aasta riigieelarvet puudutavate otsuste tegemisel. Enne tänavu sügist tehtud varasemate tulused ja kulutusi mõjutavate otsuste põhjal tehtud prognoosi kohaselt vähenevad kriisi tõttu maksutulud ning mahukad leevendusmeetmed viivad valitsussektori eelarve puudujääki, mis hakkab küll edaspidi mõnevõrra vähenema, kuid 2024. aastaks veel tasakaaluni ei jõua.

Maksutulude kasv jääb majanduskasvule alla, kuid varasemaid plaane järgiv kavandatud kulutase on kriisist vähem mõjutatud ning ei lange ka kriisimeetmete lõppemisel. Struktuurne puudujääk tähendab majandusele arvestatavat stiimulit, mis aitab kriisi negatiivset majanduslikku mõju vähendada.

Valitsussektori võlakooormus suureneb sel aastal 18,2 protsendile SKP -st võrreldes 2019. aasta 8,4 protsendiga ning jõuab 2024. aastaks 31,3 protsendile SKP -st. Riigieelarve nominaalne

puudujääk ei loo eeldusi reservide kogumiseks ning riigi rahavoog kokku on aastatel 2020–2024 negatiivne eelkõige seoses kriisist ning taastumisest tingitud suure eelarve puudujäägiga. Riigieelarve negatiivset rahavoogu perioodil 2020–2024 rahastatakse võlakirjaemissioonide ning laenude kaasamise abil.

Maksukoormus on edaspidi alaneva trendiga, kuna kriisist taastumine on maksuvaesem. Keskmine palk kasvab perioodil 2020–2024 oluliselt aeglasemalt kui SKP, väheneb saastekvootide müügitulu ning taastuvad riigi kogumispensioni maksed, mis tehniliselt vähendab maksukoormust. Käibemaks ja kütuseaktsiis veavad tarbimismaksude kasvu, mille osatähtsus tõuseb 2024. aastaks 40,6 protsendile, töjõumaksude osakaal langeb 53,0 protsendile ja kapitalimaksude osakaal 6,3 protsendile.

Tabel 1 Majanduse põhinäitajad (allikas: Rahandusministeerium, Statistikaamet)

Majanduse põhinäitajad (%)	2019	2020	2021	2022	2023	2024
SKP reaalkasv	5,0	-5,5	4,5	3,5	3,0	2,3
Tarbijahinnaindeksi muutus	2,3	-0,2	1,4	2,2	2,1	1,9
Tööhõive kasv	1,0	-2,9	-0,3	0,8	0,8	0,7
Töötuse määr	4,4	7,5	8,0	7,3	6,6	5,9
Keskmise palga reaalkasv	5,1	1,3	-0,9	2,3	2,6	2,0
Keskmine palk (euro)	1407	1422	1428	1493	1565	1626
Keskmise palga nominaalkasv	7,5	1,1	0,4	4,5	4,8	3,9

*** Sisemajanduse koguprodukt on residentide toodetud lisandväärtuste summa kogu rahva majanduse ulatuses.**

***Tööhõive määr on hõivatute osatähtsus tööealises rahvastikus.**

***Hõivatut on isik, kes uuritava perioodil töötas ja sai selle eest tasu kas palgatöötajana, ettevõtjana või vabakutselisena, töötas pereettevõttes või oma talus otsese tasuta või ajutiselt ei töötanud.**

***Tarbijahinnaindeks on indeks, mis iseloomustab tarbekaupade ja tasuliste teenuste hindade muutust.**

***Keskmine palk on tegelikult töötatud ja mittetöötatud aja eest makstav tasu, mis on jagatud täistööajale taandatud töötajate keskmise arvuga.**

3. Põhitegevuse tulude ja kulude prognoos

Häädemeeste vald, olles iseseisev kohaliku omavalitsuse üksus, soovib pakkuda oma kogukonna liikmetele ja külalistele parimat keskkonda elamiseks, töötamiseks, õppimiseks ja vaba aja veetmiseks.

Põhjalik ülevaade eelnevate perioodide raamatupidamise andmetest kohalike omavalitsuste üksuste kohta (tekkepõhises arvestuses) on leitav riigipilve teenuse kaudu riigiraha.fin.ee.

Eesti kohalike omavalitsuste üldiseks probleemiks on väike finantsautonoomia. Häädemeeste vald kohaliku omavalitsusena sai 2019. aasta andmete alusel mõjutada vaid 11,4% oma põhitegevuse tuludest (maamaks, reklaamimaks, tulud kaupade ja teenuste müügist, muud tulud), 88,6% otsustati keskvalitsuse või toetuste andjate tasandil (füüsilise isiku tulumaksu eraldis KOV - idele, saadavad toetused, vee erikasutustasu).

Tabel 2 annab ülevaate Häädemeeste valla finantstegevusest aastal 2020 ja prognoosi aastatel 2021-2024.

	2020	2021	2022	2023	2024
Põhitegevuse tulud (tuh eurot)	7608,0	7726,5	7987,0	8261,8	8466,6
Muutus (%-des)	6,3	1,5	3,4	3,4	2,5
Põhitegevuse kulud (tuh eurot)	7201,1	7318,3	7318,3	7318,3	7318,3
Muutus (%-des)	16,2	1,6	0,0	0,0	0,0
Tarbijahinnaindeks (%-des)	-0,2	1,4	2,2	2,1	2,1

Põhitegevuse tulude ja kulude muutus aastatel 2020-2024 (tuh eurodes)

Andmed on esitatud Rahandusministeeriumi poolt kinnitatud tabelis, kus on eelmise aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja aastateks 2021-2024 prognoositavad põhitegevuse tulud, eeldatavad põhitegevuse kulud, investeerimistegevuse olulisemad tegevused, eeldatav finantseerimistegevuse maht ning likviidsete varade muutus.

Tabel 3 Häädemeeste valla eelarvestrateegia aastatel 2020-2024.

Häädemeeste Vallavalitsus	2019 täitmine	2020 eeldatav täitmine	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	7 152 007	7 608 001	7 726 461	7 986 992	8 261 835	8 466 608
Maksutulud	3 934 598	4 019 125	4 019 100	4 246 620	4 487 791	4 658 219
sh tulumaks	3 706 187	3 792 025	3 792 000	4 019 520	4 260 691	4 431 119
sh maamaks	224 126	220 600	220 600	220 600	220 600	220 600
sh muud maksutulud	4 286	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Tulud kaupade ja teenuste müügist	566 652	650 132	1 080 000	1 080 000	1 080 000	1 080 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	2 623 695	2 911 744	2 600 361	2 633 372	2 667 044	2 701 389
sh tasandusfond	766 091	939 793	939 793	939 793	939 793	939 793
sh toetusfond	1 653 133	1 864 586	1 650 568	1 683 579	1 717 251	1 751 596
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	204 471	107 365	10 000	10 000	10 000	10 000
Muud tegevustulud	27 061	27 000	27 000	27 000	27 000	27 000
Põhitegevuse kulud kokku	6 194 686	7 201 138	7 318 300	7 318 300	7 318 300	7 318 300
Antavad toetused tegevuskuludeks	366 897	468 205	455 300	455 300	455 300	455 300
Muud tegevuskulud	5 827 789	6 732 933	6 863 000	6 863 000	6 863 000	6 863 000
sh personalikulud	3 775 287	4 216 290	4 313 000	4 313 000	4 313 000	4 313 000

sh majandamiskulud	2 050 239	2 448 895	2 450 000	2 450 000	2 450 000	2 450 000
sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud	393	393	393	393	393	393
sh muud kulud	2 263	67 748	100 000	100 000	100 000	100 000
Põhitegevuse tulem	957 321	406 863	408 161	668 692	943 535	1 148 308
Investeeringistegevus kokku	-2 928 874	-3 223 287	-1 821 859	-351 500	-740 500	-369 500
Põhivara müük (+)	111 235	0	0	300 000		0
Põhivara soetus (-)	-3 027 221	-3 895 404	-2 087 727	-1 349 000	-609 000	-239 000
sh projektide omaosalus	-2 502 324	-3 028 785	-1 639 727	-519 000	-609 000	-239 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	524 898	996 393	523 000	890 000	60 000	60 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-374 136	-286 476	-192 032	-120 000	-120 000	-120 000
Finantstulud (+)	103	100	100	100	100	100
Finantskulud (-)	-9 642	-37 900	-65 200	-72 600	-71 600	-70 600
Eelarve tulem	-1 971 554	-2 816 424	-1 413 698	317 192	203 035	778 808
Finantseerimistegevus	1 444 470	2 334 424	1 193 106	-130 995	-455 483	-456 912
Kohustiste võtmine (+)	1 600 000	2 602 200	1 500 000	300 000		0
Kohustiste tasumine (-)	-155 530	-267 776	-306 894	-430 995	-455 483	-456 912
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-208 981	-182 000	-220 592	186 197	-252 448	321 896
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	318 103	300 000	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	482 000	300 000	79 408	265 606	13 158	335 054
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	2 101 579	4 435 610	5 628 323	5 496 935	5 041 059	4 583 754
sh üle 1 a perioodiga mittekatkestatav kasutusrent (konto 913100), sihtfinantseerimise kohustised (konto 253550), saadud ettemaksud (kontogrupp 2038)	38 514	38 121	37 728	37 335	36 942	36 549
Netovõlakoormus (eurodes)	1 619 579	4 135 610	5 548 915	5 231 329	5 027 901	4 248 700
Netovõlakoormus (%)	22,6%	54,4%	71,8%	65,5%	60,9%	50,2%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	5 746 282	6 086 401	6 181 169	5 990 244	5 783 285	6 892 205
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,3%	80,0%	80,0%	75,0%	70,0%	81,4%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	4 126 704	1 950 791	632 254	758 915	755 383	2 643 504

2020. aasta eelarve eeldataval täitmisel on arvesse võetud andmed seisuga 30.09.2020. a.

3.1. Tulubaasi prognoos

Häädemeeste valla põhitegevuse tulud koosnevad maksutuludest, saadud toetustest, valla asutuste tegevuse tulemusena teenitavatest omatuludest ja muudest tuludest (vee ressursitasu, trahvid jms.)

Põhitegevuse tulude prognoos näitab suuremate tululiikide minimaalset kasvu. Selle peamised põhjused on majanduse langusega kaasnevad töötuse tõus ja sissetulekute kahanemine.

Tulumaks on Häädemeeste valla peamine tuluallikas ja selle osakaal eelarve põhitegevuse tuludes on üle 50,0%. Tulumaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja tulumaksu seaduse alusel. 2020. aastal suurenes riigilt kohalikule omavalitusele laekuv tulumaksuprotsent 11,96% -le. Häädemeeste valla eelarvestrateegia koostamise perioodil on arvestatud 2021. aastal ja järgnevatel aastatel 11,96% -ga füüsiliste isikute brutotulult.

Tabel 4 Füüsilise isiku tulumaksu prognoos.

	2020	2021	2022	2023	2024
Füüsilise isiku tulumaks	3792,0	3792,0	4019,5	4260,7	4431,1

(tuh eurodes)					
MUUTUS	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2023/2024
Tulumaksu muutus	2,3%	0%	6,0%	6,01%	4,0%
KOV -le eraldatav % maksumaksjate maksustavast tulust	11,96	11,96	11,96	11,96	11,96
Maksumaksjate keskmine arv	2180	2180	2180	2180	2180
Tulumaksu laekumine maksumaksja kohta (eurodes)	1740	1740	1844	1954	2033

Kohalikele omavalitsustele eraldatav tulumaks sõltub maksumaksjate arvust (Häädemeeste valla rahvastikuregistrisse registreeritud inimeste arv), kohalikele omavalitsustele eraldatava tulumaksu määrast ning keskmise palga ja muude maksustavate tulude kasvust.

Maamaks on riiklik maks, mis on kehtestatud maksukorralduse seaduse ja maamaksuseaduse alusel. Maamaks sõltub riigi poolt kehtestatud maa maksustamishinnast maamaksu tsoonis ja maamaksu määrast, mis on vastavalt Maamaksuseaduse alusel maksimaalselt 2,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas. Kohaliku omavalitsuse volikogul on õigus diferentseerida maamaksu määra vahemikus 0,1-2,5 ja kehtestas alates 01. jaanuarist 2013 maksusoodustusi. Maamaksu määramise aluseks olev maksustamishind on kehtestatud 2001. aastal riigi poolt teostatud hindamise alusel. Maamaksu määrad on kehtestatud Häädemeeste vallavolikogu poolt:

- (1) Maksumäär 2,5% maa maksustamishinnast aastas.
- (2) Põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksu määraks on 2,0% maa maksustamishinnast aastas.

Maamaksu tõusu ei ole ette nähtud eelarvestrateegia perioodil.

Reklaamimaks on ainus kohalik maks, mis on Häädemeeste vallas kehtestatud ning selle osatähtsus põhitegevuse tuludes on 0,09%. Reklaamimaksu eesmärk on reklaami korraldamisega seotud tegevuste reguleerimine. Reklaamimaksust saadav tulu on minimaalne. Reklaamimaksu laekumise suurenemist eelarvestrateegia perioodil ei ole kavandatud.

Riigilõivud on väikese osatähtsusega (0,1% põhitegevuse tuludest) ning püsivad prognoosiperioodil samal tasemel.

Valla eelarvesse laekuvad riigilõivud vastavalt riigilõivuseadusele ehitusseaduse alusel tehtavate toimingute eest.

Tulud kaupade ja teenuste müügist on strateegias käsitletud perioodil kavandatud tõusuga. Tuludena kaupade ja teenuste müügist mõistetakse Häädemeeste Vallavalitsuse ja tema hallatavate asutuste laekumisi sotsiaalasutuste majandustegevusest, haridusasutuste majandustegevusest, haridusteenuse ja muusikakooliteenuse eest teistele omavalitsustele, vallale kuuluvate ruumide üüri- ja renditulud, laekumisi kultuuri- ja spordiasutuste majandustegevuses, laekumisi õiguste müügist.

2021. aastal jäävad antud alaliigi tulud 2020. aasta tasemele, välja arvatud Eakate Kodu laekumised.

2020. aastal on arvestatud Eakate Kodu eelarves alates maikuust kohatasu tõusuga 660-lt eurot 900-le eurole. 2021. aastal on kavandatud seoses Eakate Kodu kahe maja (69 hoolealust, seni oli 33 hoolealust) kasutuselevõtuga märkimisväärne tulude tõus eelarvestrateegias. Eakate Kodu tulu kokku 723,6 tuhat eurot. Keskmine täituvus on planeeritud 65 kohta, millest 42 kohta on kahekohalises toas (kohamaks 900 eurot kuus) ja 23 kohta on ühekohalises toas (kohamaks 1000 eurot kuus).

Vanemate poolt osaliselt kaetavate õppevahendite kulude määrad on kinnitatud volikogu poolt. Lapse toidukulu lasteaias katab täies ulatuses lapsevanem. Toidukulu päevamaksumuse otsustab hoolekogu ja kinnitab asutuse juht.

Häädemeeste Vallavalitsuse määrusega kinnitatakse igal aastal munitsipaalkoolide, huvikooli ja lasteaia õpilaskoha tegevuskulu arvestuslik maksumus järgmiseks aastaks, mis on aluseks arvlemisel teiste omavalitsustega.

Tulud kaupade ja teenuste müügist moodustavad 2021. aastal eeldatavalt 14,0% põhitegevuse tuludest.

Kohalike omavalitsuste oluliseks tuluks on saadud toetused. Vastavalt põhiseadusele võib riik seaduse alusel või kokkuleppel omavalitsusega panna neile riiklikke kohustusi. Kohustustega seotud kulud kaetakse riigieelarvest. Riigieelarve seaduse alusel teeb riik eraldi kohaliku omavalitsuse eelarvesse tasandus- ja toetusfondi kaudu.

Tasandusfond on mittesihtotstarbeline riigipoolne eraldis. Riigieelarves ette nähtud tasandusfondi suuruse aluseks on arvestuslike tulude ja kulude vahe, mis on läbi korrutatud eelarvete tasandusfondi koefitsiendiga (määratakse igal aastal Vabariigi valitsuse määrusega). Arvestuslike kulude prognoosimisel võetakse arvesse laste, tööealiste inimeste ja vanurite arv, arvestuslikud teepikkused ja andmed puudega isikute kohta. Samuti toimetulekutoetust vajavate inimeste orienteeruv arv. Arvestuslike tulude leidmisel võetakse aluseks kolmel eelneval aastal laekunud tulumaksude ja loodusvarade kasutamise tasude kaalutud keskmine ning eelneva aasta arvestusliku maamaksu suurus. Tasandusfondi eraldiste suurenemist eelarvestrateegia perioodil ei ole ettenähtud. Arvestuse meetodika on Rahandusministeeriumi kodulehel [http://www.fin.ee/tasandus-ja toetusfond](http://www.fin.ee/tasandus-ja-toetusfond).

Riigieelarveline toetusfondi eraldis on ette nähtud haridus- ja sotsiaalkuludeks ning kohalike teede hoiuks. Riigi poolt toetatavate hariduskulude hulka kuuluvad pedagoogide tööjõukulud koos maksudega, samuti pedagoogide koolituskulud ning õpikute, töövihikute ja muud õppetegevusega seotud kulud sh koolitoit.

Riigi poolt kompenseeritavate sotsiaalkulutuste hulka kuuluvad toimetulekutoetuseks eraldatavad summad, sotsiaalteenuste korralduse ja arenduse toetus ja puuetega laste hoolduseks eraldatavad summad.

Omavalitsusüksusele tehakse riigieelarvest hariduskuludeks eraldi lähtudes õpilaste arvust koolis. Vahendite jaotuse aluseks on Eesti Hariduse Infosüsteemi järgne õpilaste arv 10. novembri seisuga. Toimetulekutoetuste summa arvutamise aluseks on sotsiaalhoolekande seaduse § 42 lõige 3, mis sätestab, et riigieelarvest eraldatakse valla- ja linnavalitsustele vahendeid üksi elavatele isikutele ja perekondadele puuduse korral sotsiaalhoolekande maksmiseks, lähtuvalt Riigikogu poolt kehtestatud toimetulekupiirist ja sotsiaalhoolekande seadusega kehtestatud toimetulekutoetuse maksmise tingimustest.

2020. aasta toetusfondis olid eriotstarbelised eraldised seoses koroonaviiruse levikuga kehtestatud eriolukorraga summas 365 292 eurot. 2021. aastal sellist toetust ette näha ei ole, seetõttu on järgmise aasta toetusfond planeeritud 2020. aastaga samal tasemel, millest on elimineeritud 2020. aasta eriotstarbelised eraldised. Tegelikud eraldised selguvad 2021. aasta algul, kui riigieelarve on kinnitatud. Kuna tulevikuotsused ei ole teada, on toetusfondi summad strategiaperioodil planeeritud konservatiivselt vaid 2% kasvuga. Kui eraldised suurenevad, siis lisatakse need eelarvesse jooksvalt.

Saadavad toetused tegevuskuludeks

Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks laekuvad põhiliselt projektipõhiselt ning on seetõttu raskesti prognoositavad. Peale nende kuuluvad sellesse gruppi ka Pärnu Keskraamatukogu poolt eraldatavad summad raamatute soetuseks, samuti Maaeluministeeriumi poolt eraldatavad toetused koolipiima ja –puuvilja kasutamiseks õpilaste toitlustamisel. Eelarvestrateegia perioodiks on need prognoositud ca 2020. aasta tasemel.

Muu tegevustulu koosseisus käsitletakse kaevandusõiguse tasusid ja vee erikasutustasu. Nimetatud tulud jäävad 2020. aasta loodetava täitmise tasemele.

Vastavalt veeseadusele korraldab vee kasutamist ja kaitset riiklikul tasandil Vabariigi Valitsus. Kohalik omavalitsus oma halduspiirkonnas annab nõusoleku vee erikasutuseks. Vee erikasutus on vee kasutamine veekogu või põhjaveekihi seisundit mõjutavate ainete, ehitiste või tehnovahenditega. Vee erikasutuseks peab kasutajal olema tähtajaline luba, mille annab keskkonnateenistus. Keskkonnatasude seaduse alusel laekub valla eelarvesse 50% veeerikasutuse tasust ja 50% läheb riigieelarvesse.

3.2. Kulude prognoos

Eelarve põhitegevuse kulude osas jaotatakse kulud majandusliku sisu järgi järgmisteks liikideks:

- 1) antavad toetused;
- 2) muud tegevuskulud.

Antavad toetused suurenevad eelarvestrateegia perioodil peamiselt sotsiaalvaldkonnas. Sihtotstarbelised toetused tegevuskuludeks on peamiselt toetused kolmandale sektorile tegevuskuludeks.

Muud tegevuskulud on omakorda jaotatud personalikuludeks (tööjõukulud koos sotsiaal- ja töötuskindlustusmaksuga) ning majandamiskuludeks. Valla hallatavad asutused on omakorda esitatud tegevusalade kaupa.

Põhitegevuse kulude kasvu on planeeritud 2021. aastal 1,6 % seoses Eakate Kodu teise maja kasutusele võtuga. 2021. aastal personalikulude kasvu tingib samuti Eakate Kodu koosseisu suurenemine. 2021. aastal on planeeritud tõusuks 2,3 %.

Perioodil 2022-2024 ei ole eelarvestrateegias personalikulude ja majanduskulude suurenemist planeeritud.

Eelarvestrateegias tuleb planeerida põhitegevuse tulem (mis peab olema eelarvestrateegia perioodil kokku 0 või suurem). Põhitegevuse tulem on eelarvestrateegia perioodil planeeritud stabiilne, sest see on vajalik tagamaks vajalikud oma vahendid investeringuteks ja finantseerimistegevuseks. Mida suurem on põhitegevuse tulem, seda suuremad on võimalused.

Hariduskulude koosseisu kuuluvad kulutused nii valla üldhariduskoolidele ja lasteaedadele kui ka teistele omavalitsustele makstavad hariduskulud väljaspool valda õppivate Hädameestel elavate laste eest. Hariduskulude hulka arvatakse ka õpilaste huvihariduse eest teistele omavalitsustele makstavad tasud ja õpilaste transpordile kuluvad summad.

Sotsiaalse kaitse valdkonda kuuluvad nii hooldekodu kui ka erinevatele toetuste vajajatele makstavad toetused, näiteks puuetega inimestele ning peredele ja lastele makstavad toetused. Samuti kuuluvad siia valdkonda riiklikud toimetulekutoetused.

Kulutused kultuurile sisaldavad kulutusi raamatukogudele, kultuurimajadele, sporditegevusele, muusikakoolile, muuseumile ja ajalehe väljaandmisele.

Kulutused valitsemisele sisaldavad kulutusi vallavolikogule, -valitsusele, sõprussuhetele, üldkuludele, ja võla teenindamisele.

Majandamise valdkonda kuuluvad kulutused maanteetranspordile, veetranspordile, turismile ja haljastusele.

Keskkonnakaitse kulutuste valdkonda kuuluvad kulutused jäätmeäitlusele ja heitveeäitlusele.

Elamu- ja kommunaalmajanduse koosseisu kuuluvad kulutused veevarustusele, tänavavalgustusele ja korterite haldamisele.

Põhitegevuse kulude samal tasemel hoidmiseks aastatel 2021-2024 tuleb leida valla hallatavate asutuste ühise ökonoomsema majandamise võimalused, alaeelarvete sisemiste ressursside leidmine, valla varaga seotud kulude alandamine, mittevajaliku vara võõrandamine, energiasäästu meetmete rakendamine.

4. Investeermistegevus

Valla jätkusuutliku arengu tagamisel on investeermistegevus väga suure tähtsusega ning eelarvestrateegias tuleb kavandada vahendid selle jätkumiseks. Meeles tuleb pidada seejuures seda, et iga investeeringuga kaasnevad edaspidi ülalpidamiskulud.

Kohaliku omavalitsuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on eelarvestrateegias investeermistegevus majandusliku sisu järgi liigendatud järgmiselt:

- põhivara soetus ja müük;
- finantsvarade soetus ja müük;
- saadav ja antav sihtfinantseerimine põhivara soetuseks;
- finantstulud ja -kulud.

Investeeringute finantseerimiseks on võimalik kasutada kolme allikat: omavahendeid, laenude võtmist ning toetuseid.

Vajalike investeeringute kulude võrdlemisel reaalsete võimalustega ehk eelkõige valla põhitegevuse eelarve tulemiga viib järeldusele, et isegi juhul, kui osa objekte saavad sihtrahastuse, ei ole ilma laenuvahendeid kaasamata võimalik alainvesteermist vältida. Seetõttu on strateegiaperioodil kavandatud investeeringute kulude osaline katmine laenuga.

Investeermistegevus aastatel 2020-2024

Tabelist selguvad investeeringuteks kuluvad summad järgmise neljal aastal vastavalt valla arengukavale ja eelarvestrateegiale (vt. tabel 3, tabel 5, tabel 6).

Tabel 5 Investeeringobjektid valdkondade lõikes aastatel 2020-2024

Investeeringuobjektid	2020 eeldatav täitmine	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve
01 Üldised valitsussektori teenused	40 000	90 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		90 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	40 000				
02 Riigikaitse	0	0	0	0	0
04 Majandus	1 310 292	725 000	225 000	225 000	225 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	639 219	150 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	671 073	575 000	225 000	225 000	225 000
05 Keskkonnakaitse	15 000	228 000	140 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		58 000	100 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	15 000	170 000	40 000		
06 Elamu- ja kommunaalmajandus	34 000	14 000	14 000	14 000	14 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	0				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	34 000	14 000	14 000	14 000	14 000
07 Tervishoid	0	35 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		35 000			
08 Vabaaeg, kultuur ja religioon	136 556	20 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	136 556	20 000			
09 Haridus	1 151 720	975 727	970 000	370 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		150 000	730 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 151 720	825 727	240 000	370 000	
10 Sotsiaalne kaitse	1 207 836	0	0	0	0

<i>sh toetuse arvelt</i>	227 400				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	980 436				
KÕIK KOKKU	3 895 404	2 087 727	1 349 000	609 000	239 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	866 619	448 000	830 000	0	0
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	3 028 785	1 639 727	519 000	609 000	239 000

Tabel 6 Investeeringud objektide lõikes aastatel 2020-2024

Suuremad investeeringud nimeliselt	2020	2021	2022	2023	2024
06 Hajaasustuse programm	130 000	150 000	120 000	120 000	120 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	65 000	75 000	60 000	60 000	60 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	65 000	75 000	60 000	60 000	60 000
04 Teenuskeskuse parkla ehitus ja maja ümbruse haljastus	14 163	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	14 163				
04 Uulu-Pärnu Kergtee II etapp	550 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	469 200				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	80 800				
04 Kergliiklustee Rannametsa-Ikla maantee ääres	43 019	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	43 019				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
04 Valla teed (teehoiukava)+erateed	406 110	225 000	225 000	225 000	225 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	406 110	225 000	225 000	225 000	225 000
04 Kergliiklusteede sildade või tunnelite ehitus (Tahkuranna kool)	0	350 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		350 000			
10 Eakate Kodu renoveerimine	760 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	227 400				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	532 600				
10 Eakate Kodu juurdeehitus	447 836	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	447 836				
06 Suurküla rannatee parkla valgustus	20 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	20 000				
04 Ranniku matkarada Treimanis (Läti programm) toetus	2 300	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	2 300				
04 Suurküla rannatee ja parkla	97 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	27 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	70 000				
09 Raja tänava lasteaia ehituse toetus Pärnu LV-le	61 890	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	61 890				
10 Häädemeeste, Tööstuse ja Aiandi tänava remont (projekt)	200 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>	100 000				
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	100 000				
08 Tahku Tare tuletõrje veemahutid, kanalisatsiooni välisüsteemide rajamine	16 956	20 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					

<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	16 956	20 000			
08 Kabli Seltsimaja renoveerimise toetus	92 286	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	92 286				
09 Häädemeeste Muusikakooli õpikeskkonna parendamine (siseviimistlustööd, küte, ventilatsioon ja elektrisüsteemid ehitamine/rekonstrueerimine)	4 200	150 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		150 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	4 200	0			
06 Veevõtukohtade rajamine (ÜVK)	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
01 Häädemeeste Vallamaja rek (Pargi tee1)	40 000	0	800 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			600 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	40 000		200 000		
01 Häädemeeste vallamaja (Pargi tee1 asuva lasteaia õue ja mängualade poolse fassaadiosa renoveerimine)	0	90 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		90 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
09 Uulu Lasteaia rek (Pargi tee 3)	0	569 727	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		569 727			
09 Uulu Lasteaia rek, õueala laiendamine, rühmaruumide ehitus	37 920	200 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	37 920	200 000			
08 Uulu KSK rek	119 600	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	119 600				
04 Häädemeeste teenuskeskuse (endine vallamaja) hoone rekonstrueerimine (siseviimistlustööd, küte, ventilatsiooni ja elektrisüsteemide rekonstrueerimine/ehitamine) ja külustuskeskuse loomine (muuseum ja turismiinfopunkt)	0	150 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		150 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>					
09 Häädemeeste Lasteaia ruumide remont, piirdeaed, kütte-, ventilatsiooni- ja elektrisüsteemide uuendamine	50 000	0	150 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			130 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	50 000		20 000		
09 Häädemeeste Keskkooli staadioni projekteerimine	6 240	0	0	350 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	6 240			350 000	
09 Uulu Põhikooli laiendamine (klassiruumid, aula)	1 045 360	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	1 045 360				
05 Võiste mänguväljaku aed, välisvalgustus ja pingid	0	30 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		30 000			
05 Häädemeeste aleviku (Laredei tn) mänguväljaku rajamine	0	30 000	0	0	0

<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		30 000			
05 Uulu mänguväljaku uuendamine	0	30 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		30 000			
09 Uulu kooli õueala s.h. projekteerimine	0	0	20 000	20 000	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			20 000	20 000	
07 Võiste arstipunkti ja sotsiaaltöötaja ruumide remont	0	30 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		30 000			
07 Häädemeeste Perearstikeskusesse liftmooduli projekteerimine/rajamine	0	5 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		5 000			
05 Võiste aleviku kujundamine kalurikülaks (Sadama ja Ringi tn ümbrus)	15 000	58 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>		58 000			
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	15 000				
05 Häädemeeste lasteaia ja hooldekodu ümbruse kujundamine avalikuks pargialaks	0	50 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		50 000			
05 Häädemeeste aleviku kujundusprojekti koostamine ja elluviimine (aleviku sissesõidusilt ja teenuskeskuse ümbrus)	0	20 000	20 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		20 000	20 000		
05 Jäätmejaama ehitus	0	0	120 000	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>			100 000		
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>			20 000		
05 Vana - Ikla piiripunkti korrastamine ja väljaarendamine	0	10 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		10 000			
06 Osalemine varjupaiga ehituses (POL)	0	42 032	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		42 032			
09 Uulu Põhikooli söökla renoveerimine ja toidulifti paigaldamine	0	16 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		16 000			
09 Häädemeeste Keskkooli ventilatsioonisüsteemi uuendamine	0	10 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		10 000			
09 Tahkuranna Lasteaed-Algkooli koolihoone õppeklasside ja küttesüsteemi renoveerimine	0	30 000	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>		30 000			
09 Metsapoole Põhikooli koolimaja I korruse remont	8 000	0	0	0	0
<i>sh toetuse arvelt</i>					
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	8 000				
KÕIK KOKKU	4 181 880	2 279 759	1 469 000	729 000	359 000
<i>sh toetuse arvelt</i>	931 619	523 000	890 000	60 000	60 000
<i>sh muude vahendite arvelt (omaosalus)</i>	3 250 261	1 756 759	579 000	669 000	299 000

Vallavara müük sõltub välistest teguritest (kinnisvara turu käitumine, majanduskeskkond), mida Hädemeeste vald otseselt mõjutada ei saa. Eelarvestrateegia perioodil 2021-2024 on kavandatud vara müük (vallale kuuluvad kinnistud) ainult siis, kui see toimub mõistliku hinnaga. Vara müük on oluline valla investeeringute teostamisel omaosaluse tasumiseks.

5. Finantseerimistegevus ja likviidsete varade muutus

Eelarvestrateegias tuleb planeerida netovõlakoomus. KOFS-i kohaselt arvutatakse netovõlakoomus tekkepõhiste andmete alusel aastavahetuse seisuga. Netovõlakoomus on võlakohustuste (võlakohustused sisaldavad kõiki laenukohustusi pluss teatavad täiendavad kohustused) suuruse ja likviidsete varade kogusumma vahe. Võlakoomuse arvestamisel on lähtutud netoarvestuse põhimõttest, et suuremas summas likviidsete vahendite olemasolul saaks omavalitsusüksustele võimaldada suuremas summas kohustuste võtmist. Finantseerimistegevuse all kajastatakse kohustuste võtmise ja kohustuste tasumisega seotud tulusid ja kulusid.

Kohaliku omavalitsuse üksus võib võtta laenu, emiteerida võlakirju, võtta kapitalirendi- ja faktooringukohustusi ning kohustusi teenuste kontsessioonikokkulepete alusel ainult investeringuteks, osaluste, aktsiate, osade ja muude omakapitaliinstrumentide omandamiseks, „Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse“ § 37 lõikes 2 nimetatud laenude andmiseks ning § 34 lõike 2 punktides 1–3 ja 7 nimetatud võlakohustuste tasumiseks.

Netovõlakoomuse arvestuses võetakse võlakohustustena arvesse bilansis kajastatud järgmised kohustused: võetud laenud, kapitalirendi- ja faktooringukohustused, emiteeritud võlakirjad ja teenuste kontsessioonikokkuleppest tekkivad kohustused. Laenukohustuste tasumisele lisanduvad intressid.

Maksimaalne lubatav netovõlakoomus võib olla vahemikus 60% kuni 100% põhitegevuse tuludest, kusjuures konkreetne piir sõltub kohaliku omavalitsuse üksuse omafinantseerimise võimekusest. Vastavalt KOFS-i §-le 34 võib netovõlakoomus aruandeaasta lõpul ulatuda lõppenud aruandeaasta põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordse vaheni, kuid ei tohi ületada sama aruandeaasta põhitegevuse tulude kogusummat. Kui põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude kuuekordne vahe on väiksem kui 60 protsenti vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest, võib netovõlakoomus ulatuda kuni 60 protsendini vastava aruandeaasta põhitegevuse tuludest (2020 ja 2021 aastal võib ulatuda 80 protsendini vastavalt KOFS-i §-i 59 lõigetele 12–14). Seega on netovõlakoomuse ülemmäär iga konkreetse kohaliku omavalitsuse üksuse ja eelarveaasta puhul erinev.

Riigikogu rahanduskomisjon on algatanud kohaliku omavalitsusüksuse finantsjuhtimise seaduse muutmise seaduse eelnõu, et võimaldada KOV-del suurendada netovõlakoomust perioodil 2022-2023 (80%-ni) ja võimaldada netovõlakoomuse sujuvat vähenemist aastatel 2025-2027 (80%-75%-70%-65%-60%).

Investeeringud on järgnevatel aastatel võimalikud ainult laenu arvelt. 2019. aasta aastaaruande põhjal saab järeldada, et jätkuvalt on laenu võtmise reserv vallal olemas. Laenukohustuste osakaal põhitegevuse tuludest, oli 2019. aastal 22,6 % lubatud 60% piirmäärast ja 2020. aastal on vastav näitaja 54,4 %.

Tabel 7 Häädemeeste valla laenukohustused seisuga 31.12.2019

Krediitiasutus	Lepingu number	Kohustise algus	Kohustise lõpp	Maht	Intressi määr	Kohustise jääk
Swedbank As	17-073024-JI	5.06.2017	2.06.2022	60 000	1,5	34 455
Swedbank As	19-09316-JI	04.09.2019	04.09.2029	2 613 200	6 kuu euribor + 1,24	1 600 000
Danske Bank	KL190815TA	18.09.2015	15.10.2020	215 000	6 kuu euribor +0,77	35 833
Danske Bank	KL-280616TA	24.10.2016	28.12.2021	150 000	6 kuu euribor +0,97	60 000
Danske Bank	KL-	3.04.2017	30.12.2024	175 000	6 kuu	125 000

	290317TA				euribor+0,75	
Seb Pank As	2017016468	18.07.2017	31.12.2027	180 000	6 kuu euribor+0,9	144 298
Seb Pank As	2017023685	10.10.2017	30.09.2027	120 000	6 kuu euribor+1,05	95 593
Swedbank Liising As	01189991L	27.05.2015	30.05.2021	19 492	6 kuu euribor+2,49	6 400
KOKKU						2 101 580

Eelarvestrateegia tabelis 3 kajastub 2019 aastal võetud AS-st Swedbank laen summas 2 613,2 tuhat eurot (2019 aastal võeti välja 1600,0 tuhat eurot ja 2020 aastal 1013,2 tuhat eurot.). Lepingu nr 19-090316-JI. Kohustise lõpp on 04.09.2029.a.(erigraafik :246-kuuline annuiteetmaksegraafik).

Eelarvestrateegia tabelis 3 kajastub 2020 aastal võetud AS-st Seb Pank laen summas 1589,0 tuhat eurot. Lepingu nr 2020007473. Kohustise lõpp on 06.07.2030.a. Intressimäär aastas: 6 kuu EURIBOR (kuid mitte väiksem kui 0) + 1,2%.

Võlakohustuste all kajastatakse ka katkestamatud kasutusrendimaksed. Häädemeeste vallal on sõlmitud kaks lepingut Riigi Metsmajandamise Keskusega , millede järgi makstakse kasutusõiguse tasu igal aastal 393 eurot (see kulu kajastu majanduskulu real). Seisuga 31. detsember 2019 on kasutusrendi maksete jääk 38 514 eurot.

Häädemeeste valla kavandatavast finantseerimistegevusest annab täpsema ülevaate tabel 3 finantseerimistegevuse osa.

Likviidsete varade muutuste koosseisu kuuluvad raha ja pangakontode saldo muutus, rahaturu- ja intressifondide saldode muutus. Likviidsete varade saldo suurenemine kajastatakse eelarves plussiga, saldo vähenemine kajastatakse miinusega.

Likviidsete varade muutus kajastab raha jäägi ülekandumist järgmise aasta eelarvesse, mis on 2020. aasta eelarvesse planeeritud summas 482 tuhat eurot. See moodustus 2019. aastal üle laekunud tuludest ning kokkuhoitud kulude arvelt.

2020. aasta lõpuks planeeritakse likviidsete vara jääki summas 300 tuhat eurot. Järgnevate perioodide lõpu likviidsete varade summa suurus oleneb põhitegevuse tulude laekumisest ja põhitegevuse kulude kokkuhoiust aasta jooksul.

6. Arvestusüksuse põhitegevuse tulem ja netovõlakoormus

Kohaliku omavalitsuse üksus ja temast sõltuv üksus moodustavad koos kohaliku omavalitsuse üksuse arvestusüksuse, kui raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksuselt, riigilt, muult avalik-õiguslikult juriidiliselt isikult või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest või kes on saanud toetust ja renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Kohaliku omavalitsuse üksusest sõltuvad üksused (edaspidi *sõltuv üksus*) selguvad kohaliku omavalitsuse konsolideerimisgruppi kuuluvate sihtasutuste, mittetulundusühingute ja äriühingute saldoandmike baasil iga aasta lõpu seisuga. Arvestusüksuse näitajate arvutamisel võetakse arvesse omavalitsuse ja temast sõltuvate üksuste saldoandmikud ning elimineeritakse nendes saldoandmikes kajastatud andmed, millel kajastub sama omavalitsuse või tema asutuse või temast sõltuva üksuse tehingupartneri kood. Eeltoodut arvestades on tüdrettevõtted OÜ Vesoka ja AS Häädemeeste VK seisuga 31.12.2019. a Häädemeeste valla sõltuvad üksused (vt. tabel 8) ning koos vallaga moodustavad nad arvestusüksuse (vt. tabel 9).

Tabel 8 Sõltuvate üksuse (OÜ Vesoka ja AS Häädemeeste VK) eelarvestrateegia aastani 2024

	2019 täitmine	2020 eeldatav täitmine	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve
Oü Vesoka						
Põhitegevuse tulud kokku (+)	406 376	165 000	165 000	176 000	177 000	178 000
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	85 282	65 000	65 000	65 000	65 000	65 000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	171 955	162 400	162 400	162 400	162 400	162 400
Põhitegevustulem	234 421	2 600	2 600	13 600	14 600	15 600
Investeeringustegevus kokku (+/-)			-211 977			
Eelarve tulem	234 421	2 600	-209 377	13 600	14 600	15 600
Finantseerimistegevus (-/+)	-3 990	-4 097	178 274	-20 000	-20 000	-20 000
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	230 431	-1 497	-31 103	-6 400	-5 400	-4 400
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	49 436	47 939	16 836	10 436	5 036	636
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	5 823	1 726	180 000	160 000	140 000	120 000
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	163 164	149 564	134 964	119 364
Netovõlakoormus (%)	0,0%	0,0%	98,9%	85,0%	76,3%	67,1%

	2019 täitmine	2020 eeldatav täitmine	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve
As Häädemeeste VK						
Põhitegevuse tulud kokku (+)	101 015	125 400	125 400	126 000	126 000	126 000
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	28 907	35 423	35 423	35 423	105 423	105 423
Põhitegevuse kulud kokku (+)	132 242	120 400	120 400	120 400	120 400	120 400
Põhitegevustulem	-31 227	5 000	5 000	5 600	5 600	5 600

Eelarve tulem	-31 227	5 000	5 000	5 600	5 600	5 600
Finantseerimistegevus (-/+)	0	-3 915	-3 516	-1 320		
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-31 227	1 085	1 484	4 280	5 600	5 600
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	11 401	12 486	13 970	18 250	23 850	29 450
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	8 751	4 836	1 320	0	0	0

Põhilisteks tegevusvaldkondadeks ettevõtetel on joogivee tarbijateni toimetamine ning heitvee ärajuhtimine ja puhastamine. Kõrval teenusena pakutakse põhitegevusega seonduvaid teenuseid, heakorra teenuseid ja reisijate veeteenust.

Eelarvestrateegiasse on planeeritud 2021 aastaks investeerimistegevusena Võiste alevi ÜVK (Võiste vee- ja kanalisatsioonitrasside, reoveepumpla ja -puhasti renoveerimine, veetrassi ehitus Sadama tn-lt Mäe tn- le.)b 469,9 tuhat eurot. Projekti toetus SA-lt KIK on 258,0 tuhat eurot ja omaosalus 211,9 tuhat eurot. Omaosalus on plaanis tagada laenu vahenditega (OÜ Vesoka võtab laenu 180,0 tuhat eurot), laenu pikkus 10 aastat. Laenu tagasimakse ja laenu intressi vahendid tulevad OÜ Vesoka vee ja kanalisatsiooni müügitulu ja abonementtasu laekumistest.

Häädemeeste valla arengukava tegevuskavasse on planeeritud AS Häädemeeste VK investeeringu objekt Häädemeeste aleviku ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni rekonstrueerimise projekt 2021-2022 aastal. SA- le KIK esitatud projekt ei saanud rahastuse otsust 2019 ja 2020 aastal (omaosalus oli 40% ja 45% projekti kogumaksumusest). Põhjuseks toodi , et omaosalus liiga väike, vee- ja kanalisatsiooni müügihind liiga madal ja vee kvaliteet liiga hea.

Eelarvestrateegiasse ei ole antud projekt rahaliselt sisse planeeritud. Plaanis on esitada 2021 aastal eraldi kaks projekti:

- projekti kogumaksumus 1846,3 tuhat eurot, millest SA- lt KIK toetus 923,2 tuhat eurot.
- projekti üleujutusallas oleva biopuhasti rekonstrueerimiseks Häädemeeste alevikus kogumaksumus on 600,0 tuhat eurot, millest toetus on 51,0 tuhat eurot.

Kui projektid saavad rahastuse otsuse 2021. aastal (tööde toetus 2022.a.), siis lisame projektide vallapoolse rahastuse 2021 aastal kootatavasse eelarvestrateegiasse .

Omaosaluste eest tasumiseks on vaja võtta As- l Häädemeeste VK laenu summas 1000,0 tuhat eurot. Laenu tagasimakse ja laenu intressi vahendid tulevad AS Häädemeeste VK müügitulust (vee- ja kanalisatsioonihindade oluline tõstmine), abonenttasu laekumistest ja valla toetusest.

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus näeb ette eraldi piirangud Häädemeeste vallale ja Häädemeeste valla arvestusüksusele, et hoida lahus Häädemeeste valla ja temast sõltuvate üksuste finantstegevuse tulemused ja finantsseis.

Finantsdistsipliini meetmete rakendamisel kasutatakse üksusepõhist lähenemist, sest omavalitsuse poolt moodustatud üksuste finantstegevus mõjutab oluliselt omavalitsusüksuse finantsseisu.

7. Finantsdistsipliini tagamise meetme täitmine

Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse kohaselt on finantsdistsipliini tagamise meetmeks:

- kinni pidamine nõuetest põhitegevuse tulemile
- kinni pidamine netovõlakoormuse ülemmäärast.

Nende näitajate alusel otsustatakse KOV- i finantsolukorra üle ning nende täitmata jätmise võib kaasa tuua sanktsioonid.

Antud eelarvestrateegia puhul on prognoosid koostatud tekkepõhise arvestuste alusel. Eelarvestrateegia annab ülevaate omavalitsuse majandusolukorrast, sealhulgas arvnäitajad, mis on vajalikud põhitegevuse tulemi ja netovõlakoormuse määra arvutamiseks. Põhitegevuse tulemi väärtus ja netovõlakoormus arvutatakse tekkepõhise raamatupidamisarvestuse andmete alusel s.t. kohaliku omavalitsuse üksuse kohta aruandeaasta lõpu seisuga.

Kohaliku omavalitsuse üksuse põhitegevuse tulemi ja tegelik netovõlakoormus (eelmisel aastal, jooksvaks aastaks prognoositud ja eelarvestrateegia perioodi igaks aastaks prognoositav) vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse §-dele 33 ja 34 iga aasta lõpu seisuga on esitatud tabelis 10.

Netovõlakoormus leitakse võlakohustuste kogusumma ja likviidsete varade kogusumma vahena. Põhitegevuse tulemi on põhitegevuse tulude ja põhitegevuse kulude vahe.

Põhitegevuse tulemi lubatav väärtus aruandeaasta lõpu seisuga on null või positiivne.

Valla tulubaas sõltub ümbritsevast majanduskeskkonnast. Kõige otsesemat mõju omavad tööturul toimuvad muutused, kuna tööturu seisukorrast sõltub otseselt valla suurima tuluallika füüsilise isiku tulumaksu laekumine. Tulumaksuga maksustatakse maksumaksja tulu, millest on tehtud seadusega lubatud mahaarvamised. Arvestamata mahaarvamisi, laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 11,96% residendist füüsilise isiku maksustatavast tulust. Häädemeeste vallale laekub nende maksumaksjate tulu, kelle Maksu- ja Tolliameti peetavasse maksukohustuslaste registrisse kantud elukoht on 1. jaanuari seisuga Häädemeeste vald. Laekuva tulumaksu suurus sõltub selliste isikute arvust ning nende keskmisest sissetulekust.

Eelarvestrateegia kohaselt ongi 2020-2021. aasta eelarved kõige keerulisemad ning kulude kasv või tulude vähenemine võivad netovõlakoormust ka üle lubatud piirmäära tõsta.

Tabel 9 Häädemeeste valla finantsdistsipliini tagamise meetmete täitmise ülevaade perioodil 2019-2024

Arvestusüksus Häädemeeste vald	2019 täitmine	2020 eeldatav täitmine	2021 eelarve	2022 eelarve	2023 eelarve	2024 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	7 545 209	7 797 978	7 916 438	8 188 569	8 394 412	8 600 185
Põhitegevuse kulud kokku	6 384 694	7 383 515	7 500 677	7 500 677	7 430 677	7 430 677
<i>sh alates 2012 sõlmitud katkestamatud kasutusrendimaksud</i>	393	393	393	393	393	393
Põhitegevustulemi	1 160 515	414 463	415 761	687 892	963 735	1 169 508
Investeeringustegevus kokku	-2 928 874	-3 223 287	-2 033 836	-351 500	-740 500	-369 500
Eelarve tulemi	-1 768 360	-2 808 824	-1 618 075	336 392	223 235	800 008
Finantseeringustegevus	1 440 480	2 326 412	1 367 864	-152 315	-475 483	-476 912
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-9 777	-182 412	-250 211	184 077	-252 248	323 096
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	318 103	300 000	0	0	0	0

Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	542 837	360 425	110 214	294 292	42 044	365 140
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	2 116 153	4 442 172	5 809 643	5 656 935	5 181 059	4 703 754
Netovõlakoormus (eurodes)	1 573 316	4 081 747	5 699 429	5 362 643	5 139 015	4 338 614
Netovõlakoormus (%)	20,9%	52,3%	72,0%	65,5%	61,2%	50,4%
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	6 965 446	6 238 382	6 333 150	6 141 427	5 876 089	7 019 405
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	92,3%	80,0%	80,0%	75,0%	70,0%	81,6%
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	5 392 131	2 156 636	633 722	778 784	737 073	2 680 790